9519 - كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ ھەقىقى ماھىيتى

سوئال

كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ مەنىسى نىمە ؟

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىش تۆۋەندىكى تۆت ئىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ :

بىرىنچى : ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدىن چۈشكەنلىكى، ھەمدە ئاللاھنىڭ ئۇلار ئارقىلىق سۆز قىلغانلىقى ھەققىدە قەتئىي ئىشىنىش . بەزىلىرى پەرىشتە ئەلچىنىڭ ۋاستىسىسىز پەردە ئارقىسىدىن ئاڭلانغان ، ۋە بەزىلىرىنى پەرىشتە ئەلچى ئادەم ئەلچىگە يەتكۈزگەن ، ۋە بەزىلىرىنى ئاللاھ ئۆز قولى بىلەن يازغان . خۇددى ئاللاھ ئېيتقاندەك : **« اللة هةر قانداق ظادةمضة صةقةت ۋةهيع ظارقعلعق ياكع صةردة ظارقعسعدعنلا ياكع بعر ئەلچىنى ظةۋةتعص ظأز ظعزنع بعلةن ظذنعثغا خالعغان ۋةهيعنع قعلعش ظارقعلعقلا سأز قعلغان. اللة هةقعقةتةن (مةخلذقلارنعث سصةتلعرعدعن) ظستنندذر، دانادۇر . »** [شۇرا(كېڭىشىش) : 51] ، **« ھەمدە ئاللاھ مۇساغا سۆز قىلدى .»** [نىسا(ئاياللار) : 164]

ئاللاھ تەۋرات ھەققىدە مۇنداق دىگەن : **« بعز ظذنعث ظحسن(تةۋرات)تاختعلعرعغا ۋةز-نةسعهةت، (دعنعي)ظةهكاملارنعث هةممعسعنع تةصسعلعي يازدذق .»** [ئەئىراف(ئېگىزلىك) : 145]

ئىككىنچى : ئاللاھ ئىسمى بىلەن تىلغا ئالغان كىتاپلارنى ئىسمى بويىچە ئىشىنىشىمىز لازىم. ئاللاھ قۇرئاندا ئاتىغان كىتاپلار بولسا : قۇرئان ، تەۋرات ، ئىنجىل ، زەبۇر ھەمدە ئىبراھىم ۋە مۇسا سەھىپىلىرى .

ئاللاھ ئومۇمى ئاتالغۇ بويىچە تىلغا ئالغانلىرىنى ، ئومۇمى ئاتالغۇ بويىچە ئىشىنىشىمىز لازىم . شۇڭا بىز ئۇلار ھەققىدە ئاللاھ ئەلچىسىگە دىيىشكە بۇيرىغانىنى دەيمىز : **« ھەمدە ئېيتقىنكى ، ئاللاھ چۈشۈرگەن كىتاپلار ھەققىدە ئىشەندىم .»** [شۇرا(كېڭىشىش): 15]

ئۈچۈنچى : ئۇ كىتاپلارنىڭ توغرا خەۋەرلىرىگە ، مەسىلەن : قۇرئان خەۋەرلىرى ،ۋە بۇرۇنقى كىتاپلاردىكى بۇرمىلانمىغان ياكى ئۆزگەرتىلمىگەن خەۋەرلەرگە ئىشىنىش .

تۆتىنچى : ئاللاھنىڭ قۇرئاننى بۇ كىتاپلارغا گۇۋاھچى سۈپىتىدە ھەمدە ئۇلارنى تەستىقلىغان ھالدا چۈشۈرگەنلىكى ھەققىدە ئىشىنىش .

ئاللاھ مۇنداق دىگەن :

«بعز ساثا ظأزعدعن ظعلعضعركع (ساماۋع)كعتابلارنع ظئتعراص قعلغذحع ۋة ظذلارغا شاهعت بولغذحع هةق كعتابنع (يةنع قذرظاننع)نازعل قعلدذق .»

[مائىدە(داستخان) : 48]

تەپسىرشۇناسلار دەيدۇكى ، شاھىت بولغۇچى(مۇھەيمىنەن) : ئۆزىدىن ئىلگىركى كىتاپلارغا گۇۋاھچى دىگەنلىك . ئىتراپ قىلغۇچى(مۇسەددىقەن لەھا) : ئۇلاردىكى توغرا بايانلارنى ئىتراپ قىلىدۇ . ئۇلاردا سادىر بولغان ھەر قانداق ئۆزگەرتىلىش ، بۇرمىلىنىش ۋە ئالماشتۇرلۇشنى ئىنكار قىلىدۇ ، ھەمدە ئۇلارنىڭ قانۇن -ئەھكاملىرىنى بىكار قىلىدۇ ، يەنى ئەمدى يۆرگۈزۈلمەيدۇ ھەمدە يىگى قانۇن- ئەھكاملار جاكارلاندى دىگەنلىك . شۇڭلاشقا ئىلگىركى كىتاپلار ئىسلغۇچى ھەمدە كەيىنگە داجىپ كەتمىگەن ھەر قانداق كىشى ئۇنىڭغا ئىگىلىدۇ . ئاللاھ ئېيىتقاندەك :

« قذرظاندعن ظعلضعرع بعز كعتاب)يةنع ظعنجعل،تةۋرات)نازعل قعلغانلار)يةنع ناسارا ۋة يةھذدعيلارنعث مأمعنلعرع)قذرظانغا ظعشعنعدذ﴿52﴾.ظذلارغا قذرظان تعلاۋةت قعلعنغان حاغدا،ظذلار:**« بعز قذرظانغا ظعشةندذق.شبهعسعزكع،ظذ صةرۋةردعضارعمعز تةرعصعدعن نازعل بولغان ھةقعقةتتذر.بعز ھةقعقةتةن بذنعثدعن بذرذن مذسذلمان ظعدذق »** دةيدذ .»

[قەسەس(ھكايىلەر) : 52-53]

بارلىق ئۇممەت قۇرئانغا ئىچكى ۋە تاشقى جەھەتتىن ئەگىششى ، ئۇنى چىڭ تۇتۇشى ھەمدە ئۇنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىشى ۋاجىپ . ئاللاھ مۇنداق دىگەن :

«بذ بعز نازعل قعلغان (قذرظان)مذبارةك كعتابتذر، ظذنعثغا ظةضعشعثلار،(ظذنعثغا مذخالعصةتحعلعك قعلعشتعن) ساقلعنعثلار .»

[ئەنئام (چاھارپايلار) : 155]

كىتاپنى چىڭ تۇتۇش ۋە ئۇنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىشنىڭ مەنىسى : ئۇنىڭدىكى ھالالنى ھالال دەپ قاراش ، ھارامنى ھارام دەپ بىلىش ، ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىغا بويسۇنۇش ، توسۇقلىرىدىن ساقلىنىش ، ۋەز-نەسىھەتلىرىگە دىققەتنى بىرىش ، ئۇنىڭ ھىكايىلىرىدىن ئىبرەت ئېلىش ، ئۇنىڭ مەنىسى ئوچۇق ئايەتلىرىنى چۈشۈنۈش ، مەنىسى ئىنىق بولمىغان ئايەتلىرىنى ئاللاھقا قويۇش ، ئۇنىڭ چەكلىملىرىدە توختاش ،ئۇنى يادلاش ، تىلاۋەت قىلىش ، ئۇنىڭ ئايەتلىرىنىڭ مەنىسىنى مۇلاھىزە قىلىش ، كېچە-كۈندۈز نامازلاردا ئۇنى ئوقۇش ، ئۇنىڭ بارلىق مەنىلىرىگە سەممىي بولۇش ، شۇنداقلا ئۇنى چۈشەنگەن ھالدا باشقىلارنى ئۇنىڭغا چاقىرىش .

بۇ ئىشىنىش بەندىگە كاتتا مۇئىلەرنى ھاسىل قىلىدۇ . مۇھىملىرى :

1- ئاللاھنىڭ بەندىلىرىگە كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىنى چۈشىنىش . چۈنكى ئۇ ھەر بىر خەلققە ئۇلارنىڭ توغرىغا يىتەكلىنىشى ئۈچۈن كىتاپ چۈشۈردى .

2- ئاللاھنىڭ قانۇن- شەرىئەت تۈزۈشتە دانالىقىنى بىلىش . چۈنكى ئۇ ھەر بىر خەلققە تۈزۈپ بەرگەن قانۇن ئۇلارنىڭ ئەھۋالىغا ماس كېلىدۇ . ئاللاھ دىگەندەك : **« سىلەرنىڭ ھەر بىرىڭلارغا بىر قانۇن ۋە ئوچۇق يول بەلگىلىدۇق . »**

3- بۇ كاتتا نىئمەت ئۈچۈن ئاللاھقا تەشەككۈر ئېيتىش مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىش .

4- قۇرئاننى ئوقۇش ، ئۇنى مۇلاھىزە قىلىش ، مەنىسىنى چۈشىنىش ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىش بىلەن قۇرئانغا كۆڭۈل بېرىشنىڭ ئەھمىيىتى .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .

[**« ئەنئىلام سۈننەتۇل مەنشۇرە»** 90-93 ، پېشىۋا ئىبنۇ ئۇسەيمىيىننىڭ **«ئۈچ ئاساسنىڭ شەرھى»** 91،92 بەتكە قاراڭ .]